Förkortningar

ANF	=Arkiv för nordisk filologi
APhS	=Acta philologica Scandinavica
AS	=Anthroponymica Suecana
bek	=beskrivning till ekonomisk karta
BNF	=Beiträge zur Namenforschung
BSH	=C. G. Styffe, Bidrag till Skandinaviens historia ur utländska arkiver
BØ	=Bustadnavn i Østfold
DAG	=Dialekt-, ortnamns- och folkminnesarkivet i Göteborg, SOFI
DAL	=Dialekt- och ortnamnsarkivet i Lund, SOFI
DAUM	=Dialekt-, ortnamns- och folkminnesarkivet i Umeå, SOFI
db	=dombok
DD	=Diplomatarium Danicum
DDal	=Diplomatarium Dalekarlicum
DGP	=Danmarks gamle Personnavne
DI	=Diplomatarium Islandicum
DMS	=Det medeltida Sverige
DN	=Diplomatarium Norvegicum
DRA	=Rigsarkivet, København
DRAp	=pergamentsbrev i DRA
DS	=Danmarks Stednavne
DSÅ	=J. Kousgård Sørensen, Danske sø- og ånavne (1968–96)
ek	=ekonomisk karta
FMU	=Finlands medeltidsurkunder
FRA	=Riksarkivet, Helsingfors
G	=Generalstabens karta över Sverige, södra delen
GFR	=Konung Gustaf den förstes registratur
glk	=geologisk karta
Gn	=Generalstabens karta över Sverige, norra delen
hd	=härad
IN	=Institut for Navneforskning, København
jb	=jordebok
JHD	=Jämtlands och Härjedalens diplomatarium
jr	=jordregister
KA	=Kammararkivet (i SRA), Stockholm
kb	=kyrkbok
KB	=Kungliga biblioteket, Stockholm
KL	=Kulturhistoriskt lexikon för nordisk medeltid
KrA	=Krigsarkivet, Stockholm
LB	=M. Lundgren, E. Brate & E. H. Lind, Svenska personnamn från medeltiden (1892–1934)
Lind	=E. H. Lind, Norsk-isländska dopnamn ock fingerade namn från medeltiden (1905–15)
Lind Bin.	=E. H. Lind, Norsk-isländska personbinamn från medeltiden (1920–21)
Lind Suppl.	=E. H. Lind, Norsk-isländska dopnamn ock fingerade namn från medeltiden. Supplementband (1931)
LMV	=Forskningsarkivet vid Lantmäteriverket, Gävle
LSB	=Stifts- och landsbiblioteket i Linköping
LSBp	=pergamentsbrev i LSB
LUB	=Lunds universitetsbibliotek
ml	=mantalslängd
MM	=Maal og minne
NE	=O. Rygh, Norske Elvenavne
NG	=O. Rygh, Norske Gaardnavne
NK	=Nordisk kultur
NN	=Namn og nemne
NO	=Norsk ordbok
NoB	=Namn och bygd
NRA	=Riksarkivet, Oslo
NRO	=Norsk riksmålsordbok
NS	=Nysvenska studier
NSL	=Norsk stadnamnleksikon. Red. av J. Sandnes & O. Stemshaug (4. utg., 1997)
OAU	=Ortnamnsarkivet i Uppsala, SOFI
ODS	=Ordbog over det danske Sprog
OGB	=Ortnamnen i Göteborgs och Bohus län
or.	=original
OSD	=Ordbok över Sveriges dialekter
OSDs	=OSD:s samlingar, Uppsala, SOFI
OUN	=Ortnamnssällskapet i Uppsala. Namnspalten i UNT
OUÅ	=Ortnamnssällskapets i Uppsala årsskrift
RAÄ	=Riksantikvarieämbetet, Stockholm
RB	=Biskop Eysteins Jordebog (Den röde Bog). Udg. ved H. J. Huitfeldt (1879)
Rep	=Repertorium diplomaticum regni Danici mediævalis
SAOB	=Ordbok över svenska språket utg. av Svenska akademien
SaoS	=Saga och sed
SAS	=Studia anthroponymica Scandinavica
SD	=Svenskt diplomatarium
SDa	=Diplomatarium Svecanum. Appendix. Acta pontificum Svecica
SDns	=Svenskt diplomatarium [ny serie] från och med år 1401
skg	=skeppslag
SkÖ	=Skånes ortnamn

Forts. på bakre omslagets insida

Fanketorp och *Fankevik*

Av Henrik Williams

En av namnforskningens mest fascinerande egenskaper är dess förmåga att i bästa fall tränga ner i uråldriga språkföreteelser som ger upplysningar om förändringar i landskapet. Som exempel kan man ta en uppsats av Lars Hellberg (1990) om den uppländska byn Örke där han visar att bynamnet, fsv. *Yrkiá* (med belägg från 1362 och framåt), går tillbaka på ett urgermanskt ånamn **Wurkiōn-* 'den arbetande'. Namnet på vattendraget skulle vara föranlett av den »tappningskatastrof» som uppstod när en stor, på geologiska grunder rekonstruerad sjö i gammal tid, den så kallade Skuttungesjön, plötsligt tappades på sitt vatten när den bröt sig genom Uppsalaåsen i mitten av första årtusendet före vår tideräkning. Namnet *Örke* skulle gå tillbaka två och ett halvt tusen år och ge direkt vittnesbörd om forntida vattenfenomen.

Om Hellbergs arbete utgör den ena kronologiska ytterpunkten, närmar sig föreliggande uppsats den andra; jag behandlar här två sent respektive mycket sent belagda namn som sannolikt inte heller är särskilt gamla till sin bildning. Sent belagda namn behandlas ofta en smula styvmoderligt i onomastiska sammanhang. Det är i så fall nog inte svårigheterna att komma till rätta med deras etymologi och utveckling som underskattas – de kan vara nog så formidabla –, utan snarast möjligheten till trovärdiga namntolkningar eller värdet av deras vittnesbörd om äldre språk och förhållanden. Till och med uppenbarligen relativt unga namn kan dock erbjuda ett utmanande tolkningsarbete och nog så intressanta inblickar i gångna tiders språkbruk och namngivning.

Ett ortnamn som inte har uppmärksammats efter förtjänst är *Fanketorp* i Ryssby sn, Norra Möre hd, Småland. Namnet avser en gård i nordvästra hörnet av Kalmar kommun. Denna skogsbygd några mil nordnordväst om centralorten Kalmar har överhuvud inte avsatt djupare spår i den vetenskapliga litteraturen, åtminstone inte den onomastiska.

I serien DMS 4:1 (s. 232) omnämns platsen kortfattat. Med referens till Smålands handlingar anges att det 1539 här har funnits ett halvt kronohemman; namnformen återges som *Fanketorp*. I Smålands handlingar (1533:1 A:2) finns åtminstone två tidigare belägg. Under år 1535 nämns *abram i fann*[*c*]*ketorp*[1] (f. 64r) och 1536–37 samma person av annan skrivare som *Abbram i facketorp* (f. 138r). I det senare belägget synes ett nasalförkortningsstreck ha glömts. Det äldsta belägget i OAU är *Fanketorp* från en anteckning av Johan Håkansson

[1] *c* inom klammer är en osäker läsning.

Rhezelius 1634. Uttalet upptecknades 1930 av Ivar Modéer som *fàgkətɔ̀ʌp* med uppgiften »*a*→*ɔ*» (dvs. dragning mot *ɔ*) och 1931 som *fàgkətɑ̀rp* av Gertrud Areskog (OAU). Beläggsserien ger inte anledning att utgå från något annat än den även i modern tid belagda formen.

Namnet *Fanketorp* tolkades först nyligen i skrift, och det mer i förbigående, av den förre ortsbon Sigvard Axelsson i en tidningsintervju (Ottosson 1997). Artikelförfattaren Kenneth Ottosson frågar sig: »Namnet lockade mig till Fanketorp. Varför heter byn så [...]?» och fortsätter: »Sigvard [Axelsson] tror att förledet Fanke är ett fornsvenskt personnamn. Det har såled[e]s ingenting med den onde att göra, som jag fantiserade om.»

Axelssons lekmannatolkning är vid en första anblick ytterst tilltalande även vetenskapligt, eftersom *-torp*-namn mycket ofta innehåller ett personnamn som första led (Pamp 1988 s. 44). En blick i OAU:s register över namn belagda från medeltiden i Kalmar län med efterleden *-torp* visar också att ett (manligt) personnamn ingår som förled i nästan samtliga fall. Jag har själv laborerat med en tolkning av *Fanketorp* i denna riktning (Williams 1998 b s. 65, jfr s. 63). Saken skulle kunna ha verkat klar om det inte hade varit för en omständighet av synnerligen besvärande karaktär. Det finns nämligen inte något som helst spår av ett personnamn **Fanke* eller liknande på nordisk botten, och för den delen veterligen inte heller i relevanta utomnordiska språk. För den som vill se ett personnamn i förleden återstår, som jag ser det, bara att söka en anknytning till substantivet *fanken* 'djävulen'. Detta ord kan då ha använts som (ursprungligt) binamn. En semantisk parallell utgörs av binamnet *Puke*, bland annat buret som släktnamn av en östgötsk storbondefamilj under 1300- och 1400-talen. »Ordet *puke* betyder under medeltiden 'djävul', vilket dock knappast kan ha varit negativt för 'Pukar' av i varje fall senare generationer», skriver Evert Melefors (1992 s. 80 n. 2) och fortsätter med den initierade kommentaren: »Toleransen för binamn av detta slag tycks ha varit stor under medeltiden.» Det fornsvenska *Puke* bärs som huvudnamn av bara tre individer, men det är ganska vanligt som binamn (SMPs). I fornvästnordiskt material förekommer binamnen *Púki* och *Djǫfull* (Lind Bin. sp. 283 resp. 62).

Man kan dock inte utan problem utgå ifrån att förleden *Fanke-* verkligen kan förbindas med substantivet *fanken*, trots de tolkningsmöjligheter som därmed yppar sig. En första komplikation utgörs av tveksamheten om huruvida ordet *fanken* verkligen är så gammalt att det kunde användas vid namngivning senast omkring år 1500. Det tidigaste faktiska belägget på *fanken* kommer nämligen från år 1700 (SAOB F 260). Jag behandlar denna problematik i ett annat sammanhang (Williams ms.) och har där kommit till slutsatsen att man kan anta existensen av substantivet *fanken* redan under 1500-talet. Man måste hålla i minnet att svordomar är kraftigt underrepresenterade i källorna.

Det återstår emellertid också att förklara formen *Fanke-* utan *-n*. Man kunde tänka sig att den bestämda formen *fanken* kommit att användas appellativiskt som **fanke* med en betydelse 'ond person, sate, stackare' e.d. En liknande utveckling har substantivet *satan* genomgått, som efter mönster av *herran* : *herre* ombildats till *sate* (SAOB S 1206). Antagandet är dock fullständigt hypotetiskt eftersom det inte finns några som helst spår av en obestämd form av *fanken* i svenskan.

Lika hypotetiskt, men enligt min mening mera sannolikt, är att *fanken* i fallet *Fanketorp* är att betrakta som ett slags unikt »variationsnamn» av ortnamn på *Puke-*. Det finns för övrigt också ett östsmåländskt *Pukatorp* (j pukathorp 1380 10/11 u.o. LSBp or.), nu gården Puttorp, Odensvi sn, S. Tjusts hd, Kalm. l. *Puke* är långt vanligare är *fanken*, både i onomastiskt och icke-onomastiskt material. Former med både bestämd och obestämd form förekommer rikligt i dialektmaterialet, och ordet har som appellativ inte sällan kommit att brukas i överförd bemärkelse (OSDs). Fsv. *puke* har kunnat användas i bestämd form om 'det andeväsen som utgör det ondas princip' (Sdw. 2 s. 220), väl Lucifer själv. Om det till *Puken* 'den onde' svarar ett *puke* 'djävul' kan man utifrån *fanken* 'den onde, djävul' analogiskt ha bildat en obestämd form med den senare betydelsen, dvs. 'djävul'. Om appellativet användes som mans(bi)namn blir en anslutning till *-an*-stammarna också tämligen självklar och »betydelsen» av och konnotationen för *Fanke* får ses som parallell till *Puke*. Möjligen har också variationen mellan bestämd och obestämd form av (*hin*) *håken* (SAOB H 1705) spelat in. Den isolerade karaktären som utmärker elementet *Fanke-* är heller inte påfallande om det ses som en (tillfällig) personnamnsbildning.

Fanketorp kan alltså innehålla ett för övrigt icke belagt mansnamn **Fanke*. Tolkningen kommer dock i ett annat ljus när man ser *Fanke-* i ett något större sammanhang. Det finns nämligen ytterligare ett belägg på ortnamnselementet ifråga och det i samma socken som Fanketorp. En plats med namnet *Fankevik* ligger nära Drag i Ryssby socken, på södra sidan av det genomgrävda näs som förbinder fastlandet med den stora halvön Skäggenäs som skjuter ut mot Öland. Enligt en uppteckning i OAU är *Fankevik fagkəvɨ́k* en vik under gården Sörgärde (se fig. 1). Uppteckningen har gjorts av Ivar Modéer 1930 (se vidare nedan). Underlaget för en namntolkning kompliceras emellertid av att platsen nuförtiden är känd som *Arvsgrundsviken*, namngiven utifrån den lilla ön Arvsgrundet i vikens mynning. Men viken omedelbart sydväst om dagens Arvsgrundsviken kallas *Frankevik(en)*, alltså med initialt /fr/! Detta är t.ex. det enda namn meddelaren Axel Andersson känner till. Andersson är född 1927 på Gärdsholmen, något väster om den aktuella viken. Han är son till den siste yrkesfiskaren på samma ställe och har själv fiskat i dessa vatten hela sitt liv. En-

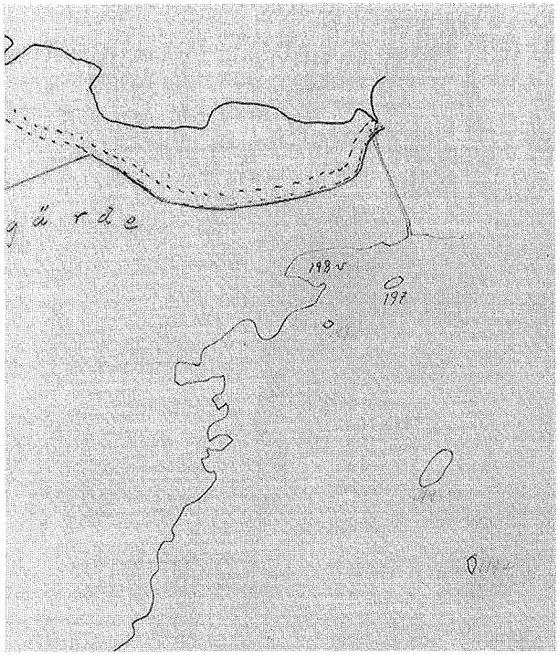

Fig. 1. Detalj ur sifferkarta (i OAU) av Ivar Modéer angivande belägenheten av Fankevik (198v) och ön Arvsgrundet (197).

ligt honom leker siken varje höst i viken som då utgör en attraktiv fiskeplats. Han uppger också att viken utmärks av sin rikedom på smågrund och att den allmänt är väldigt grund. Idag utnyttjas den som badvik; mynningen är cirka 100 meter bred.

Eftersom det trots efterforskningar inte har stått att uppbringa någon äldre eller ens senare, officiell, skrivning av den aktuella platsens namn, måste man på annat sätt försöka slå fast vilken vik som egentligen burit det aktuella namnet, till vilket jag återkommer, men för det följande resonemanget är det oviktigt. Det måste först avgöras om viknamnet ursprungligen varit *Fankevik* eller *Frankevik*. Den senare formen är ju fullt möjlig; det finns ett från början tyskt mansnamn *Franke* (SMP 2 sp. 109), vanligare som binamn, belagt bl.a. från 1530-talets Kalmar (KTb s. 120), och formen *Fankevik* kan vara en missuppfattning på grund av *r*-ljudets ganska osäkra status i området.

Genom Axel Andersson framkom en uppgift som ger vidare inblickar i namnproblematiken: på 30-talet anordnades det nämligen dans vid viken varje onsdag, lördag och söndag. Detta bekräftas av vad som skrivs i Skäggenäs

historia (s. XXVII): »[...] Spele-Vicke [Viktor Karlsson] flyttade i början av 30-talet sin dansbana till Frankevik vid vägen ner till Djuphultet».

En lösning på namnproblemet framkom vid samtal (den 16/7 och 19/7 1998) med Nils Johansson, född 1916 i Kalmar. Johansson tillbringade sin barndoms somrar hos en faster och farbror i Drag. År 1941 inköpte hans familj som sommarnöje den stuga nära viken där kaféverksamhet anordnats i omedelbar anslutning till dansbanan. Vid förfrågan om vikens namn uppgav Johansson först spontant *Fanviken*, sedan *Fankevik/Frankevik* i till synes fri variation. När han tillfrågades om vikens namn varit *Fankevik* »utan *r*» blev svaret: »Ja, det stämmer. När vi var barn sa vi 'nere i Fankevik'.» Namnformen *Fankevik* bekräftades självständigt av Kurt Kindström, född 1925 i Drag och verksam som yrkesfiskare där.

Sammantaget framstår det som fastslaget att vikens namn ursprungligen varit *Fankevik*. Jag förmodar att det är dansbanan som har orsakat namnbytet. Dans sågs inte med blida ögon i alla kretsar vare sig moraliskt eller ordningsmässigt. En målande beskrivning av attityderna mot dansbaneverksamheten har givits av Jonas Frykman (1988 s. 52 ff. med litt.). Han citerar bl.a. Olov Hartman som menade att »kyrkan är en dödsfiende till dansbanan» (citerat efter a.a. s. 58). Andra motståndare såg dansbanorna som sexuella och kriminella pesthärdar för en ungdom som var »hemlös, rotlös, utlämnad åt satan» (s. 76). Om dansverksamhet förlades till en plats med namnet *Fan(ke)vik(en)* skulle det knappast ha varit god reklam för dansbanans vänner eller bidragit till att rekommendera den i dess ovänners ögon. Formen *Frankevik* ligger nära till hands, särskilt som det lokala uttalet gör att man måste lyssna noga för att särskilja formen med och utan *r*. En tendens att »snygga till» ortnamn som har synts anstötliga eller opassande i något avseende verkar dessutom vara ganska vanlig i detta område (Williams 1998 a s. 73 f.).

Formen *Fanviken* som Nils Johansson ensam meddelat är enligt min mening ett viktigt stöd för att viken ursprungligen hetat *Fankevik*, eftersom variation mellan dessa former är fullt möjlig men knappast mellan *Fanviken* och *Frankevik*. Att *Fankevik* använts i hans barndom på 20-talet men sedan mer eller mindre omedvetet av honom ersatts, eller rättare sagt växlat, med formen *Frankevik* verkar också klart. Ivar Modéers uppteckning verkar därför vara riktig, vilket också är att vänta av denne vane uppteckнare och lokalkunnige nordist. Den föregår sannolikt inrättandet av dansbanan, vilket helt klart är fallet också med Nils Johanssons hågkomster.

Om man i dagens läge bör kalla viken *Frankevik* i anslutning till det allmänna bruket eller *Fankevik*, vilket visat sig vara det ursprungligare namnet, är i detta sammanhang oviktigt. Eftersom uppsatsen behandlar förleden *Fanke-* kommer jag dock konsekvent att bruka formen *Fankevik*.

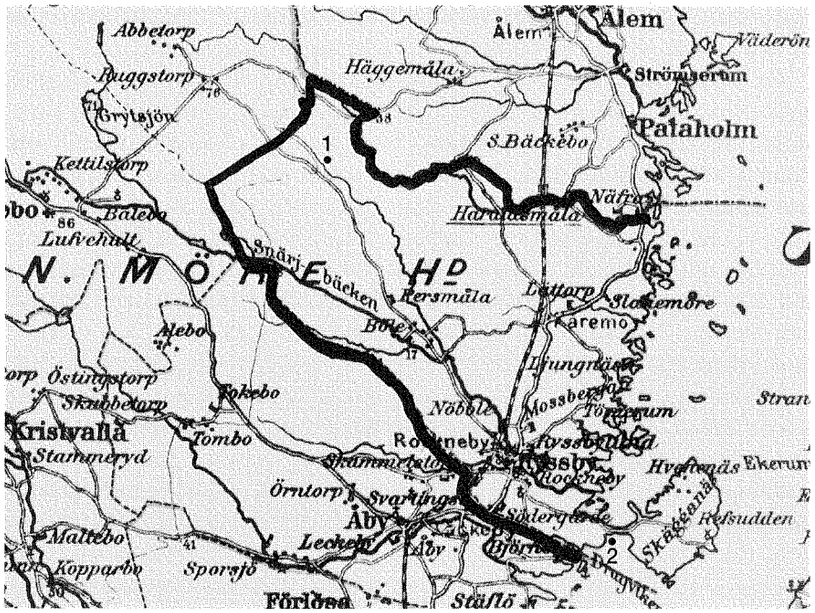

Fig. 2. Ryssby sn. Detalj ur kartan Småland och Öland [1889]. Utarbetad och tryckt vid Generalstabens litografiska anstalt (UUB). Sockengränsen är förtydligad. Fanketorp är utmärkt med en prick samt siffran 1 och Fankevik med en prick samt siffran 2.

Fanketorp och *Fankevik* ligger i motsatta ändar av den långsmala socknen (se fig. 2). Trots att de utgör de enda kända exemplen på namn innehållande den aktuella förleden, är det svårt att se något primärt samband dememellan. Även vad gäller tolkningen av *Fankevik* vore det hypotetiskt möjligt att utgå från ett mansnamn **Fanke*. Man kan jämföra med den närbelägna Siggeviken omedelbart öster om Gilleholm på Skäggenäs.[2] Viknamn med personnamnsförleder ger intryck av att vara ganska sena namnbildningar för små naturlokaler, vilket till synes stämmer med *Fankevik*. Men då krävs att de personnamn som ingår bör förekomma i ett yngre namnskick, vilket inte är fallet med **Fanke*; inte heller ligger Fankevik i direkt anslutning till bebyggelse, vilket den nyss nämnda Siggeviken gör. Jag har därför svårt att tänka mig att ett namn **Fanke* skulle utgöra förled i *Fankevik*.

På samma sätt som **Fanke* ovan jämfördes med *Puke*, aktualiserar *Fankevik* ett *Pukavik*, en »icke helt lättnavigerad» medeltida småhamn i Ysane sn, Listers hd, Blek. l. (Benson 1996 s. 38). »Namnet anses innehålla ett subst. *puke*

[2] Se anteckning på kopia av ek i Skäggenäs historia. Det finns inget belägg på eller uppteckning av detta namn i OAU.

'djävul, ond ande'. Någon reell grund för ett antagande att ett personnamn *Puke* skulle ingå föreligger inte», skriver Sven Benson (a.st.). Han jämför istället *Pukavik* med det i samma härad liggande *Hällevik*, Mjällby socken, vars förled enligt hans mening möjligen innehåller »en kompositionsform av adj. *helig*». Vad beträffar förhållandet mellan de bägge namnen skriver Benson vidare: »En möjlighet är att namnen *Pukavik* och *Hällevik* tillkommit som ett motsatspar och att namnen givits åt två vikar, av vilka den ena, Pukavik, var mera svårnavigerad än den andra.»

Fankevik är inte navigabel alls i ordets mer bokstavliga betydelse. Dess litenhet och läge gör den idag ointressant för andra syften än småbåtsfiskets och fritidsbadandets. Om förleden i *Fankevik* antas avse besvärliga grundförhållanden eller andra faktorer som gjorde viken svårnavigerad (se vidare nedan) kan det, som jag ser det, finnas minst tre olika förklaringar till när och hur den fått sitt namn.

1. Moderna tiders fiskare har vid sin verksamhet inom den nuvarande vikens omfattning funnit den besvärlig att arbeta i, vilket kan ha gett upphov till en förklenande benämning. Uppgifterna från Axel Andersson (se ovan) stöder en sådan tolkning, men det är svårt att se vad som skiljer Fankevik i detta avseende från andra småvikar i kalmartraktens kustbygd, vilka nästan genomgående är grunda eller mycket grunda och ofta grundfyllda.
2. Fankevik mynnar ut i (Södra) Drag(s)viken, en mycket stor vik som skjuter upp rakt söderifrån till näset mellan fastlandet och halvön Skäggenäs (se bild i Hagberg, Haglund & Winberg 1979 s. 405). Vid det smalaste partiet, *Drag*, har båtar i äldsta tid dragits över det cirka 175 meter breda näset (Hofrén 1944 s. 79), och i detta område har redan på vikingatiden legat en mötes- och marknadsplats (Hagberg 1979 s. 80). År 1555–58 grävdes här på Gustav Vasas befallning den fortfarande existerande Drags kanal, Sveriges första slutförda kanalarbete (Nationalencyklopedien 10 s. 390). Södra Dragsviken var åtminstone under 1800-talet och det tidiga 1900-talet platsen för en intensiv skuttrafik. Man kan pröva tanken på att Fankevik namngivits i anslutning till denna fraktverksamhet, men så verkar inte vara fallet. Skutorna lastades inte i Fankevik eller dess omedelbara närhet, och farleden löper inte heller förbi viken (se W. Uddenberg hos Hofrén 1944 s. 85). Hypotetiskt sett kan man däremot tänka sig att *Fankevik* varit det äldre namnet på hela den nuvarande Södra Dragsviken. Den skulle förvisso förtjäna ett namn baserat på sina många och farliga grund (a.a. s. 86): »Farleden in till Drag är ganska besvärlig och gör flera tvära krökar. Dessutom är den mycket trång, enär Dragsviken är rik på grund.» Det förekommer att ett viknamn i senare tid kommit att beteckna bara en mindre del av det ursprungliga området, men antagandet är i detta fall fullständigt spekulativt.

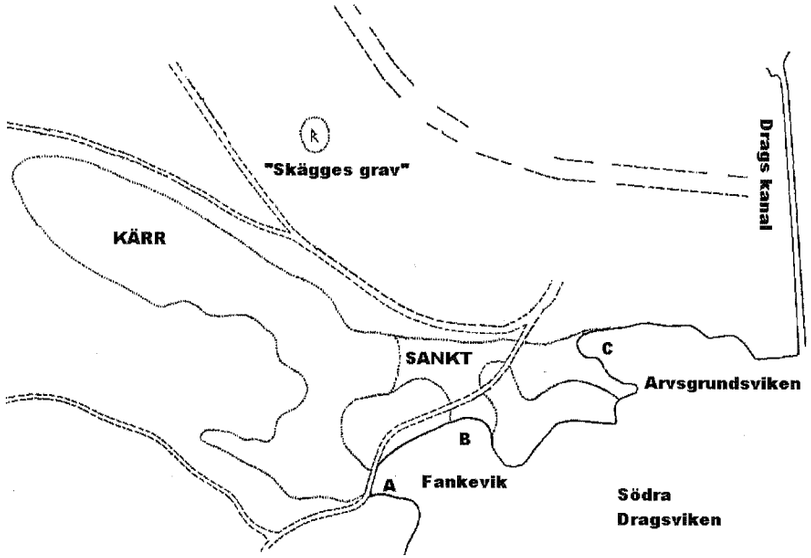

Fig. 3. Närområdet väster om Drags kanal. Underlag till denna skiss utgörs av en karta över avstyckning från fastigheten Söregärde 3:1 (1967; Lantmäterimyndigheten i Kalmar län, Kalmar, dnr 116/66). Littera A anger det västligaste inloppet till Ur-Fankevik, littera B det mellersta och littera C det östligaste, från Arvsgrundsviken.

3. Som det framgår av fig. 3 ligger det i dag ett kärr, utmärkt med prickmarkering, i omedelbar anslutning till Fankevik. Kärret omges av en ganska tydlig höjdmässig avgränsning mot den ursprungliga stranden; i norr finns strandskoningen av sjöslipade stenar bevarad på ett par ställen. Ett ursprungligt inlopp från (den bevarade delen av) Fankevik framgår klart i terrängen, och det är utmärkt på fig. 3 med A. Idag går här en vägbank, men på 1920-talet låg det enligt Nils Johansson bara en rad stenar som möjliggjorde en passage. Vatten »porlade» mellan stenarna och när vägen så småningom byggdes lades det ned rör genom vilka vatten leddes från kärret till viken under lågvatten och tvärtom under högvatten. Vid högvattenförhållanden kunde det bli ordentligt blött också vid de två andra punkter som utgör eventuella inlopp (utmärkta på fig. 3 med B respektive C). Kärret är fortfarande blött och var så än mer på 1920-talet enligt Nils Johansson, fast något öppet vatten var det inte fråga om då heller, och vassbeväxningen var redan på den tiden heltäckande.

Att det verkligen har funnits en »inre» del av Fankevik bevisas av en karta från 1780 (se fig. 4). Här framgår det tydligt att det väster om Arvsgrundsviken stuckit ut en udde och att det från den yttre, bevarade delen av Fankevik fun-

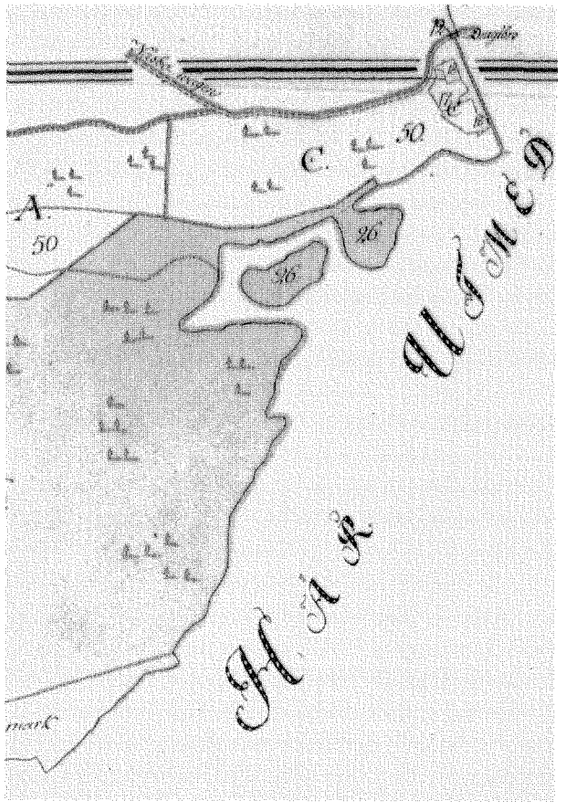

Fig. 4. Detalj ur konceptkarta över Söregärde (1780; Lantmäterimyndigheten i Kalmar län, Kalmar, Ryssby 57). Ön i bildens mitt ligger i mynningen av Ur-Fankevik.

nits två inlopp till en inre del. Mellan de två inloppen har det tydligen legat en ö (uppskattningsvis 70 m lång), vilken i form, storlek och läge mycket nära överensstämmer med den förhöjda gräsplätt (80 m lång) som bildar större del av stranden mot dagens Fankevik. Runt ön har på 1700-talet funnits en ganska smal strimma vatten (20–30 m) som ganska väl motsvarar den östra delen av dagens kärr. Något förvånande är det att kärrets västra, större del inte verkar ha varit öppet vatten på 1700-talet. Man kan räkna med att viken ursprungligen har omfattat hela det nuvarande kärrets yta och att den haft en mer respektabel storlek, uppåt tio gånger dagens, om man räknar med ett inlopp även från Arvsgrundsviken; denna vik har utgjort en »Ur-Fankevik». En sådan äldre vik skulle ha gått bara något 50-tal meter från *Skägges grav*, ett gravröse från

bronsåldern[3] som lagts i anslutning till den ursprungliga havsvik som skjutit in en bra bit i landet. Den tidigare omnämnda handelsplatsen från vikingatiden kan mycket väl ha placerats på stranden av Ur-Fankevik och legat kvar där långt fram i tiden, eftersom äldre handelsplatser ofta uppvisar kontinuitet (Blomkvist 1979 s. 197 med litt.). Den viktiga medeltida segelleden i västra Östersjön hade en av sina »hållpunkter» vid Drag (a.a. s. 183 f.), och platsen måste ha fått ökad betydelse genom att den låg vid åsvägen ut till Skäggenäs; därifrån går den kortaste sjöförbindelsen till Öland med den viktiga medeltida handelsplatsen Köpingsvik (om denna se a.a. s. 195 f.). Det finns anledning att förmoda att båttrafik har haft anledning att anlöpa Ur-Fankevik ganska långt fram i tiden, även om den måste ha varit tämligen grund senast på 1700-talet.

Dagens kärr verkar sakna uttalade inslag av stenar, vilket tyder på att den gamla vikbottnens stenighet inte har varit avgörande för en namnbildning. Däremot utgjorde den meterhöga ön i inloppet och några större stenar, bl.a. ett betydande block på spetsen av udden mot Arvsgrundsviken, markanta faktorer. Vid någon tidpunkt måste de smala inloppen till, och den begränsade vattenytan inom, Ur-Fankevik ha erbjudit mycket betydande navigationssvårigheter.

Att Ur-Fankevik utgjort namnbildningsgrund är enligt min mening den bästa hypotesen. Även om viken kan ha mycket gammalt ursprung kan namnet *Fankevik* dock av kronologiska skäl (se ovan) inte vara mycket äldre än ungefär ett halvt årtusende. Den vik som framträder på kartan från 1780 erbjuder i sig tillräckligt underlag för att stödja den namntolkning som har lagts fram. Naturligtvis kan det ha gällt också för en tidigare, större Ur-Fankevik, men kanske inte en väldigt mycket äldre. Om viken varit namngiven utifrån samma förutsättningar redan långt tidigare, måste det ha varit med ett annat namn som hade samma eller liknande innebörd. En ren gissning är att viken haft ett tidigare namn då den gamla handelsplatsen fortfarande legat här (eller i närheten), men att de ändrade topografiska omständigheterna lett till att namnet ändrats till *Fankevik* och kanske bidragit till att handelsplatsen avvecklats. Vikens gradvisa försvinnande och förlorade status förklarar att inga båtar längre kunde eller behövde söka sig hit. Tillsammans förklarar dessa faktorer också varför viknamnet självt så småningom föll i glömska.

Det finns nu anledning att erinra om Modéers jämfört med dagens uppgifter avvikande lokalisering av Fankevik. Det är naturligtvis teoretiskt möjligt antingen att han missuppfattat sin sagesman eller att *Arvsgrundsviken* är ett sekundärt, relativt modernt namn och att namnet *Fankevik* omlokaliserats till den vik som Modéer lämnat namnlös. Mot det första alternativet talar Modéers

[3] Hagberg, Haglund & Winberg 1979 s. 404. För en bild på högen och större delen av kärret med västra delen av dagens Fankevik synlig i bildens vänstra kant se a.a. s. 402.

kompetens och det faktum att han fått sina uppgifter av en fiskare, Aron Ryssberg (f. i Drag 1865), som var son till den lokale fiskaren och lotsen Otto Ryssberg (om denne se W. Uddenberg hos Hofrén 1944 s. 86).[4] Det är orimligt att förmoda att Ryssberg inte namngivit rätt vik eller att Modéer missförstått honom. Möjligt, men avgjort osannolikt, är vidare att de samstämmiga uppgifterna om dagens lokalisering av Fankevik bygger på ett missförstånd. Det finns dock en lösning på denna paradox. Som det har påpekats ovan är det troligt att Ur-Fankevik haft ett utlopp också till dagens Arvsgrundsviken. Om man räknar med att namnet *Fankevik* äldst avsett Ur-Fankevik, är det fullt naturligt att bägge de moderna vikar som ursprungligen tjänat som inlopp kommit att överta namnet. Troligen under detta sekel har sedan den östligare av de båda vikarna istället namngivits efter den ö som ligger i dess mynning.

Den framlagda tolkningen ovan utgår från att förleden i *Fankevik* syftar på att viken varit svårnavigerad. På samma sätt anser Sven Benson som nämnts ovan att förleden i *Pukavik* innehåller substantivet *puke* 'djävul, ond ande' och att denna vik utmärks av att vara mer svårnavigerad än en annan vik. De närmare ord- och namnbildningsmässiga förutsättningarna för dessa antaganden måste självklart utredas något mer ingående.

Ordet *fanken* förekommer i princip inte i sammansättningar, förutom några enstaka dialektala belägg på *fankenskap*, *-skinn* resp. *-tyg* (OSDs). Däremot är *puke* belagt i en del sammansatta ord (SAOB P 2358).

Ortnamn med emotionell innebörd av det slag som omfattas av förleden *Fanke-* antyder ett relativt ungt namnskick. De förekommer inte sällan i mindre formella namnsammanhang, alltså oftare som naturnamn och särskilt ägonamn än som bebyggelsenamn. Någon översikt över typen har såvitt jag vet inte gjorts. Ett del material har presenterats av Jöran Sahlgren (1947), men tyvärr inte med avsikten att utreda etymologi eller namngivningsgrunder. Men av Sahlgrens uppsats framgår med full klarhet att det i första hand är fråga om rätt sena namn och att det har funnits en stark tendens att förändra de namn som faktiskt uppstått. Det faktum att *Fankevik* förändrats till *Frankevik*, och att *Fanketorp* möjligen grundlöst antagits innehålla ett mansnamn som förled, tyder på att även de i denna uppsats behandlade namnen har utsatts för försköning.

Naturnamns förled syftar ibland på mindre gynnsamma betingelser. Detta måste kunna gälla även namn på vikar och fjärdar. Exempelvis ingår adjektivet *vrång* 'besvärlig' i det bohuslänska viknamnet *Vrångelyckan*, vilket enligt

[4] Modéer besökte enligt sin primäranteckningsbok (s. 187) Aron Ryssberg vid två tillfällen, först för själva uppteckningen den 4 juli 1930 och sedan för kontroll och kompletteringar den 10 samma månad (s. 188). Han hade en hög uppfattning om Ryssbergs kvalitet som meddelare eftersom han tilldelade honom ett mycket högt betyg (A; s. 187), endast en meddelare får högre (AA; a.st.).

Roger Wadström (1983 s. 89) möjligen kan syfta »på seglingsförhållandena här vid olika årstider», även om han föredrar en annan förklaring. Sund kunde namnges på grund av den trånga passage de innebar, jfr *Mjösundet*, *Trångsund* och fvn. *Njǫrvasund* (Sahlgren 1956 s. 114 med litt.). Självfallet kunde lokaler i landskapet som brukades ekonomiskt ge upphov till förklenande namn, om de på ett eller annat sätt visade sig besvärliga vid nyttjandet. Svante Strandberg (1974 s. 65) skriver sålunda om åkern *Pinhumpen*, Kaga sn, Hanekinds hd, Östg. l. att »förleden sägs erinra om att den styva leran på detta fält gjort plöjningen mödosam». (För flera exempel se a.a. s. 65 f.; jfr Ståhl 1941 s. 29.)

Än mer intressanta i detta sammanhang är de olika »infernaliska» förleder som kan spåras i materialet. Vanligast synes ordet *helvete* ingå. Oskar Lundberg (1920 s. 47) menar visserligen att ett namn som *Helveteskärr* betecknar en plats som »anses vara tillhåll för troll» och att *Helvetestjärn* skall ses liktydigt med »Styggetjärn» (s. 48): »det hemska ligger antagligen ej i tjärnarnas eller myrens utseende, utan däri att vid desamma är så 'styggt' med trolltyg».

I en annan riktning pekar Helge Lindbergs (1970 s. 16) tolkning av namnet *Satmor* som betecknande »sämre terräng att gå i, sankt och snårigt. – Här var det förr en tät granmor [...]. [– – –] De där gamla granmorarna med sina stora granar, greniga ända ned till marken, har varit besvärliga att ta sig igenom; väl därav ett namn som *Satmor*.»

Bertil Ejder (1992 s. 6 f.) är inne på samma tankegång i sin behandling av namnen *Helvetesviken* och *Helvetesängen*:

> Dessa namn är lärorika, kanske mer än det kan förefalla. Med det på många håll uppträdande ortnamnet *Helvete* har synbarligen betecknats lokaler otjänliga eller åtminstone föga tjänliga för odling och bebyggelse. Man kan i de enskilda fallen ofta tveka, om hindret utgöres av avlägset och/eller frostlänt läge, fuktighet, stenbundenhet eller något annat. Dylika små och stora helveten har det funnits kvar lite varstans i det odlingslandskap, till vilket man under århundradenas lopp har mödosamt förvandlat en många gånger motsträvig natur. [– – –] I detta speciella tillfälle har man alltså att göra med ett läge långt från bygd och by ute vid kanten av ett område, vars egenskap av land eller vatten nog inte alltid var lätt att avgöra.

Bland andra intressanta naturnamn kan nämnas *Jäklesport*, passage i berg, Ulrika sn, Valkebo hd, Östg. l., som varit svår att passera (Högfeldt u.å. s. 47), och *Fandershålet*, dunge, Jättendals sn, N. Häls. doms. tg, Gävl. l., »En av moras uppfylld skogsdunge» (Eriksson 1921 s. 26), samt *Helsikesmosse*, mosse, Hycklinge sn, Kinda hd, Östg. l., om vilken Jan Paul Strid (1973 s. 32 f.) skriver: »enligt sagesman [är den] sank och förrädisk». Om namnets tolkning skriver han att »det råder, enl. min mening inget tvivel om att det är [ordet *helsicke*] med betydelsen 'besvärlig, otrevlig, farlig' som ingår i H[elsikesmosse]. I Hyck[linge] finns även appellativet *djävlaberg*, *djäklaberg*, *djävulsberg* som används om svårframkomliga berg».

Även om man absolut inte får dra alla namn av denna typ över en kam – i många fall kan det verkligen vara frågan om en syftning på övernaturliga, elaka väsen som troll eller den onde själv –, så bör det inte råda något tvivel om att de i vissa fall syftar på att platsen varit besvärlig i något avseende. Särskilt intressanta är enligt min mening ett par av de nyss omnämnda ortnamnen. Den morasfyllda dungen Fandershålet visar att eufemismer för *fa(nde)n* användes för besvärliga naturlokaler, men det är att märka att förleden inte säkert är appellativisk utan kan syfta på den onde i egen hög person. (I fallet *Fankevik* kan knappast denne herre åsyftas, eftersom man då förväntat sig formen **Fankensvik*.) Namnet *Satmor* innehåller rimligen en förled *sat(e)-* i den utvidgade betydelsen 'om sak som väcker vrede eller misshag' (SAOB S 1206). Mest givande är det dock enligt min mening att lyfta fram de östgötska appellativen *djävlaberg* och *djäklaberg* och de ortnamn i vilka de ingår, t.ex. *Stora Djävlaberg* (Strid 1973 s. 33). De kan visserligen ses som genitivpluralkompositioner, snarare än som innehållande svordomsadjektiven *djävla* respektive *djäkla*, men det är ändå ytterst intressant att notera användningen av appellativiska ord för onda makter. Jag tror att man får tänka sig samma ordbildningsmässiga förhållanden för dessa ord som för det behandlade *Pukavik*, det vill säga 'viken (respektive berget) som blir besvärlig(t) genom djävulskraft eller som är djävulsartat besvärlig(t)'. Något liknande bör gälla för *Fankevik*, även om ordkompositionen här ställer till visst besvär. En lösning kan sökas i den riktning jag ovan antydde med den hypotetiska analogibildningen **fanke*. Möjligen skall problemet inte tillmätas så stor vikt. Ordet *fanken* (med grav accent) är en genomskinligt bestämd form, vilken ställer till problem som förled. Det är anmärkningsvärt att de svordomsord som ofta uppträder i bestämd form uppvisar en kraftig variation som sammansättningsled. *Sate(n)* reduceras oftast till *sat-* vid sidan om det ovanliga *sate-*, *puke(n)* förekommer som *puk-*, *puka-* och *puke-*, *fanden* uppträder ofta i formen *fanders-* eller *fanners-*.[5]

Efter en mer ingående behandling har det visat sig att namnet *Fankevik* troligen inte innehåller ett personnamn utan istället bör anknytas till appellativet *fanken*, även om förledens precisa form förblir oklar. Det är visserligen tänkbart att de enda två beläggen på förleden *Fanke-* i svenskt ortnamnsmaterial skall tolkas på helt skiljaktiga sätt, men det är inte sannolikt, särskilt inte eftersom de uppträder i samma socken.

I anslutning till tolkningen av naturnamnet *Fankevik* kan därför en liknande reell namngivningsgrund prövas även för *Fanketorp*. Det naturligaste skulle då vara att förleden syftar på besvärliga brukningsförhållanden eller något liknande. Jag besökte därför platsen den 19/7 1998 i tron att jag kanske skulle finna en ovanligt stenig jordmån. Vid ett samtal på Fanketorps marker med

[5] Ordet *fanders* är en ombildning av *fan(n)ens* (SAOB F 255).

lantbrukaren Berth Adolfsson, Ruggstorp, som sedan cirka 1980 arrenderar jordbruket, framkom intressanta uppgifter om åkerbruket, men inte riktigt dem jag förväntat mig. Jorden är inte alls särskilt stenig (även om det förekommer enstaka block här och där), men den ligger på en bädd av grus, genom vilken vatten formligen »jäser upp». Själva marken beskrevs av Adolfsson spontant som »blöt som fa-an». Det ligger flera »surhål» på ägorna, bl.a. ett alldeles nära själva gården. För tillfället odlas mest hö på ängarna, vilka på en sida gränsar mot en mosse. Den våta jordmånen är karaktäristisk för Fanketorps ägor och avviker från näraliggande gårdars. På en avslutande förfrågan menade Adolfsson att *fanken* syftande på jordbruksförhållandena skulle vara ett ytterst passande ord.

Även om man kanske inte skall dra alltför stora växlar på den specifika svordomen i Berth Adolfssons beskrivning av den blöta marken, råder det ingen tvekan om att vätan gjort jorden mycket svårbrukad och att detta skulle vara en högst rimlig namngivningsgrund i fallet *Fanketorp*.

Bertil Ejders ovan anförda beskrivning av lokaler med förleden *Helvetes-* som »föga tjänliga för odling» på grund av »fuktighet» passar lika väl in på *Fanketorp*, så som jag har tolkat namnet.

Åkernamn, andra ägonamn och namn på av människan nyttjade naturlokaler kan namnges utifrån besvärliga brukningsförhållanden. Namn på vikar och sund å andra sidan bör i liknande fall utgå från svårigheten att komma in i eller manövrera i dem. Det är utifrån dessa resonemang som jag tänker mig namngivningsbakgrunden till *Fanketorp* respektive *Fankevik*. Även om alla språkliga problem inte kunnat lösas fullständigt hoppas jag att min undersökning har pekat ut intressanta topografiska faktorer som passar väl in på en realtolkning i antydd riktning av de behandlade namnen.

Tydningen av namnen *Fanketorp* och *Fankevik* har visat sig allt annat än lätt, och den av mig föreslagna tolkningsriktningen utpekar onekligen onda krafter. *Fanketorp* skulle då betyda ungefär 'torpet, vars jord varit »fanken så» svårbrukad (p.g.a. väta)' och *Fankevik* 'viken, som varit »fanken så» svår att anlöpa eller navigera i'. Att de två namnen i Ryssby socken utgör de enda där förleden *Fanke-* står att finna är kanske inte bara en händelse. Det kan vara fråga om en lokal mönsterspridning av en drastisk eller till och med humoristiskt anstruken karaktär.

Källor och litteratur

Benson, Sven, 1996: Namn och bebyggelse på Listerlandet. I: NoB 84.

Blomkvist, Nils, 1979: Kalmars uppkomst och äldsta tid. I: Kalmar stads historia 1. Kalmarområdets forntid och stadens äldsta utveckling. Tiden intill 1300-talets mitt. Huvudred.: Ingrid Hammarström. Kalmar.

Ejder, Bertil, 1992: Om *Näsby*, *Näsby fält* och lite annat. I: SOÅ.

Eriksson, Nils, 1921: Terräng- och naturbetecknande substantiv i Jättendalsmålet i Hälsingland och deras förekomst i ortnamn. Proseminarieuppsats, Institutionen för nordiska språk vid Uppsala universitet, SOFI, Uppsala.

Frykman, Jonas, 1988: Dansbaneeländet. Ungdomen, populärkulturen och opinionen. Stockholm.

Hagberg, Ulf Erik, 1979: Den förhistoriska kalmarbygden. I: Kalmar stads historia 1 (se Blomkvist 1979).

Hagberg, Ulf Erik, Haglund, Kerstin & Winberg, Gerhard, 1979: Fornminnesinventering och sockenöversikter. I: Kalmar stads historia 1 (se Blomkvist 1979).

Hellberg, Lars, 1990: Örke. Ett uppländskt bynamn i tvärvetenskaplig belysning. I: OUÅ.

Hofrén, Manne, 1944: Skäggenäs, en småländsk kustbygd. I: Kalmar län 32.

Högfeldt, Margith, u.å.: Naturnamn i Ulrika socken, Östergötland. Proseminarieuppsats, Institutionen för nordiska språk vid Uppsala universitet, SOFI, Uppsala.

KTb = Kalmar stads tänkebok. Utg. av Ivar Modéer & Sten Engström. 1945–49. Stockholm. (Samlingar utg. av Svenska fornskriftsällskapet. Ser. 1. Svenska skrifter 57.)

Lindberg, Helge, 1970: Allmunvägen Älvdalen—Särna. I: OUÅ.

Lundberg, Oskar, 1920: Ortnamn, trolltyg med mera sådant. Några randanteckningar till utgivna delar av Sverges ortnamn: Älvsborgs län. I: NoB 8.

Melefors, Evert, 1992: Ingemund Puke i Rödsten – en medeltidsbonde. I: Language – the time machine. Papers in honour of Bengt Odenstedt on the occasion of his sixtieth birthday, July 21, 1992. Umeå. (Acta Universitatis Umensis. Umeå studies in the humanities 107.)

Modéer, Ivar: primäranteckningsbok. Kalmar stad och N. Möre hd 1929–30, OAU (acc.-nr 103:22).

Nationalencyklopedien. Ett uppslagsverk på vetenskaplig grund utarbetat på initiativ av statens kulturråd 1–20. 1989–96. Höganäs.

Ottosson, Kenneth, 1997: En by med lockande namn. I: Barometern (Kalmar) 6/9 1997.

Pamp, Bengt, 1988: Ortnamnen i Sverige. 5 uppl. Lund. (Lundastudier i nordisk språkvetenskap. Ser. B 2.)

Sahlgren, Jöran, 1947: Uppsnyggade ortnamn. En associationsstudie. I: SaoS.

— 1956: Oaxen och Pampus. Två konstiga sjövägsnamn. I: NoB 44.

Sdw. = Söderwall, K. F.: Ordbok öfver svenska medeltids-språket 1–2. 1884–1918. Stockholm. (Samlingar utg. av Svenska fornskriftsällskapet. Ser. 1. Svenska skrifter 27.)

Skäggenäs historia. Manuskript utarbetat i samband med Skäggenäs villa- och intresseförenings studiecirkel 1993–1996. Duplic. hos Malin Holm, Kalmar.

Smålands handlingar, KA.

Strandberg, Svante, 1974: Herrgårdsnamnet Pinntorp. I: OUÅ.

Strid, Jan Paul, 1973: Ortnamn å Gröninge i Hycklinge socken, Kinda härad, Östergötlands län. Trebetygsuppsats, Institutionen för nordiska språk vid Uppsala universitet, SOFI, Uppsala.

Ståhl, Harry, 1941: Paradiset och Syndastraffet. I: OUÅ.

Wadström, Roger, 1983: Ortnamn i Bohuslän. Stockholm.

Williams, Henrik, 1998 a: Namn och bygd i Norra Möre i ljuset av ett diplom från 1458. I: NoB 86.

— 1998 b: *Rugstorp* eller *Ruggstorp*? Ett småländskt ortnamns etymologi och namnvård. I: OUÅ.

— ms.: *Fan*, *fanken* och *fasingen*. Tre nysvenska svordomar.

Summary

Fanketorp and *Fankevik*

By Henrik Williams

The present article examines the etymologies of two place-names in south-eastern Sweden: *Fanketorp*, a farm name, and *Fankevik*, the name of an inlet. It would be most natural to posit a man's name as the first element, especially in the case of the farm name, since most names in OSw *-thorp* follow that pattern. However, there is no trace of a name **Fanke* in Swedish or related languages. Another explanation therefore has to be found.

The swear word *fanken* 'devil', formed from *fan(d)en* with the same meaning, is the only word that is likely to be cognate with the first element *Fanke-*, which only occurs in the two names discussed. First elements containing curses may refer to unfavourable circumstances of some kind.

Fankevik is only known from an oral record from the 1930s as the name of a tiny inlet (Ryssby parish, Norra Möre *härad*, province of Småland). Today this inlet bears another name, but its neighbour 100 metres to the west is called *Frankevik*. The name was probably changed to avoid an unpleasant sounding name for a local open-air dance floor. Originally both inlets formed entrances to a larger inlet, which can be reconstructed from maps. This older inlet must have been quite difficult to enter and leave, owing to the narrow, rocky and shallow approaches. The first element *Fanke-* probably refers to these adverse conditions.

The farm Fanketorp, in the same parish, is situated on extremely wet soil, creating particular difficulties for the farmer. Here, too, *Fanke-* may refer to the unfavourable conditions for exploiting natural resources.

Forts. från främre omslagets insida

SMP	=Sveriges medeltida personnamn
SMPs	=SMP:s samlingar, Uppsala, SOFI
SMR	=Svenska medeltidsregester 1434–1441
sn	=socken
SNA	=Seksjon for namnegransking, Institutt for nordistikk og litteraturvitskap, Oslo
SNF	=Studier i nordisk filologi
SOB	=Sveriges ortnamn. Ortnamnen i Blekinge län
SOFI	=Språk- och folkminnesinstitutet
SOH	=Sveriges ortnamn. Ortnamnen i Hallands län
SOJä	=Sveriges ortnamn. Ortnamnen i Jämtlands län
SOJö	=Sveriges ortnamn. Ortnamnen i Jönköpings län
SOKo	=Sveriges ortnamn. Ortnamnen i Kopparbergs län
SOSk	=Sveriges ortnamn. Ortnamnen i Skaraborgs län
SOU	=Sveriges ortnamn. Ortnamnen i Uppsala län
SOV	=Sveriges ortnamn. Ortnamnen i Värmlands län
SOVm	=Sveriges ortnamn. Ortnamnen i Västmanlands län
SOVn	=Sveriges ortnamn. Ortnamnen i Västernorrlands län
SOÅ	=Sydsvenska ortnamns-sällskapets årsskrift
SOÄ	=Sverges ortnamn. Ortnamnen i Älvsborgs län
SOÖg	=Sveriges ortnamn. Ortnamnen i Östergötlands län
SRA	=Riksarkivet, Stockholm
SRAp	=pergamentsbrev i SRA
SRApp	=pappersbrev i SRA
SRP	=Svenska riks-archivets pergamentsbref
StO	=B. Jørgensen, Stednavneordbog (2. udg., 1994)
SvLm	=Svenska landsmål och svenskt folkliv
T	=Topografisk karta över Sverige (Gröna kartan)
tg	=tingslag
tl	=tiondelängd
u.d.	=utan datum
u.o.	=utan ort
UUB	=Uppsala universitets-bibliotek
UUBp	=pergamentsbrev i UUB
UUBpp	=pappersbrev i UUB
u.å.	=utan år
vid.	=vidimation
VJb	=Kong Valdemars Jordebog. Udg. ved S. Aakjær (1926–45)
ÖNON	=Övre Norrlands ortnamn. Ortnamnen i Norrbottens län
ÖNOV	=Övre Norrlands ortnamn. Ortnamnen i Västerbottens län

NAMN OCH BYGD

TIDSKRIFT FÖR NORDISK ORTNAMNSFORSKNING

Namn och bygd, grundad 1913 av Jöran Sahlgren, utkommer årligen. Ortnamnsregister ingår i jämna årgångar.

Bidrag till tidskriften, böcker som önskas recenserade och skrifter som önskas förtecknade sänds till redaktionen med nedanstående adress. PM för manuskript kan rekvireras från redaktionen.

Tidskriften distribueras av Swedish Science Press, Box 118, SE-751 04 Uppsala, Sweden. E-post: info@ssp.nu Telefon: 018-36 55 66. Telefax: 018-36 52 77. Frågor rörande abonnemang och distribution riktas till SSP. Treårsabonnemang till fast pris kan tecknas.

ISSN 0077-2704

NAMN OCH BYGD
Box 135
SE-751 04 UPPSALA
Sweden

Lund 2000. Bloms i Lund Tryckeri AB

Särtryck

NAMN OCH BYGD

TIDSKRIFT FÖR NORDISK ORTNAMNSFORSKNING

88 · 2000